ڕێگای ئەدەب و هونەر

پاشکۆیەکی ئەدەبی و هونەرییە

ژمارە (٥) ی ڕێبەندانی ٢٧٠٨

تەڵەزگە دووەم ئەزموونی دەرهێنەر تەنیا کەریمە

لە لێدوانێکی دەرهێنەرتەنیا کەریم رایگەیاند :دووای کارکردنێکی زۆر و ماندووبوون لە درامای پرس کە چەندین رەخنەشم هاتە سەر ئێستاش گروپی دوا ڕۆژ لە خۆ ئامادە کردنین بۆ درامایەك بە ناوی" تەڵەزگە" کە دەرهێنان وئامادەکردنی خۆمە و نووسینی تەحسین فایق و ئەم درامایە وەك کەرتی تایبەت دەور دەگێڕێت چەندین هونەرمەندی ناوخۆو دەرەوەی کوردستانی تێدایە لەسەرەتای مانگی چوار دەست دەکرێت بە وێنەگرتنی ئەم درامایە با بەتێکی نەتەوەیە لە ساڵی هەشتاکانەوە ڕوویداوە بریتییە لە ١٠ ئەڵقە لە هەموو کەناڵەکان پەخش دەکرێت بە ژێرنووسی ئینگلیزی وعەرەبی. لە ساناوە

ڕاپەڕین

سەلام عومەر

ئەو بەهارە...؟
نمە بارانێك هات و
لافاوی لەگەڵ خۆی هێنا
وەك دەبینن.....
چیای لەناو شار بەجێهێشت
ئەو بەهارە...؟
لەناکاو ڕێژنەیەك هات و..
کۆمەڵێ داستانی باراند
وەك دەبینن
ئێستا لەئەفسانە دەچێ،
ئەو بەهارە...؟
پۆلە هەڵۆیەك لەکوێستان..
خۆیان بەشارەکاندا کردوو
ترسیان شەق کرد
وەك دەبینن...؟
ئێستا بێ باڵ
هەڵەکانیان دەجونەوە،
یان دێن و هەموو بەهارێ
ریکلامێکی ڕەش و سپی
بەنەوەی نوێ دەفرۆشنەوە
ئەو بەهارە...؟
خەڵك نیشتمانی ڕاو کرد
کەچی هەڵۆکان نیشتنەوە
نێچیرەکانیان ناردنەوەو...؟
کەچی ئێستا
لەپایتەختی فیدراڵی
سەنگەرمان لێدەگرنەوە،
وەك دەبینن...؟
دوای هەژدە ساڵ
نەوەیەك لەڕێگەدایە
لەبری سۆز بۆ شەهیدەکانی سەنگەر
هەر لەخۆوە...
حەزیان چۆتەوە سەر
چیرۆکە کۆن کۆنەکان
بەتایبەت ئەفسانەی نەورۆز
زوحاکو کلوەی ئاسنگەر

خانمە شاعیرو هونەرمەند کەژاڵ ئادەمی

هونەری ئێمە وەك تابلۆیەکە تێیدا دەتوانین حوزن و سکاڵاو شۆڕشی تێدا ببینین

خانمی ئادەمی لەساڵی لەشارە جوانەکەی سەقزی ڕۆژهەلاتی کوردستان لەدایك بووەو هەر لەتەمەنی سالان حەزی بەهونەرو مۆسیقاو شیعر کردووەو بۆیە هەر لەو تەمەنە شیعرەکانی مامۆستا قانعی خوێندۆتەوەو لە شیعرەکانی ئەو شاعیرە گەورەدا فێری نووسینی کوردیش بووەو زۆر جاریش شیعرەکانی مامۆستا قانعی دەکرد بە گۆرانیو هەستی پاكو منالانەی خۆی پێ دەردەبڕی. لەساڵی روو دەکەنە هەندەرانو لە ولاتی سوید نیشتەجێ دەبنو لەتەمەنی ساڵیدا دەست دەکات بە ژەنینی ئامێری کەمان و لەقوتابخانەی "سەبا" دەست بەخوێندنی تیۆری موزیك دەکات. یەکەم بەرهەمی بەناوی " جوانترین " وشە"یە هەر لەپاڵ هونەری گۆرانی خاتوو کەژاڵ ئادەمی دەستی بەشیعر نووسینیش کردووەو کە دەڵێ" شیعر نزیکترین هاوڕێمە"و هەروەها سەبارەت بە بەرهەمەکانی دەلێ" بەرهەمەکانم پێشکەشی هەموو ئەو دلانەی ئەکەم کە بۆ ئازادی و عەشقو ئینسانیەت لێ ئەدەن".

دیمانە : پشتیوان عوسمان

-ئەگەر پێناسەیەکی هونەر بکەیت دەڵێی چی؟

+سەرەتا سلاوێك بە زولالی زەریای خۆشەویستی پێشکەش بە هەموو خوێنەرانی هێژای هەفتەنامەی ڕێگای کوردستان دەکەم،.هونەر دەریایێکە تێیدا سۆز و عەشق شەپۆل ئەدا و ئاوێنەیێکە تێیدا قولترین هەستەکانی مرۆڤ دەبیندرێ.

-جیاوازی هونەر لەکوردستان و لەدەرەوەی کوردستان (هەندەران) چییە؟.

+هونەر زایەڵەی دڵی هونەرمەندە و هونەرمەندیش ئەندامێکە لە کۆمەڵگا. بارودۆخی کۆمەڵگا و بیر و بۆچونەکانی هونەرمەندانی ئەو کۆمەڵگا کاریگەری ڕاستەوخۆی لە سەر چۆنیەتی هونەردا هەیە. کۆمەڵگای کوردەواری و تایبەتمەندیەکانی جیاوازی هەیە لەگەڵ کۆمەڵگاکانی ئۆروپا کەواتە هونەرەکەیشمان جیاوازی هەیە. ئێمە لە نەتەوەییێکین کە بە درێژای مێژو لە ژێر چەپۆکی ستەمدا بوین و هەرگیز کۆلمان نەداوە. هونەری ئێمە وەك تابلۆیێکە تێیدا دەتوانین حوزن و سکاڵە و ڕەزم و شۆڕش ببینین.

-هونەری (پۆپ) " ڕۆژئاوایی" کە ئێستا بەشێك لە کچانو کوڕانی کوردیش رووی تێ دەکەن بەلای بەڕێزتان چۆنەو خوێندنەوەی چۆن بۆ ئەو هونەرە دەکەیت؟.

+من خۆم وەك گۆرانیبێژێکی کورد زۆرتر لایەنگری مۆسیقای ڕەسەنی کوردیم بەلام ئەو مافەیش بە هەموو هونەرمەندێك ئەدەم کە ئازاد بیر بکاتەوە و بەرەەمە هونەریەکەی ئەو جۆرە بخولقێنێ کە خۆی بڕوای پێیە تی. هەموو هونەرمەندە دلسۆزەکانیش لای من جێگای ڕێزن.

-تۆ جگە لەوەی هونەرمەندی شاعیریشی لەنێوان دوو هەستدا کامیانیت و هەستی گۆرانی بەسەردا زاڵە یان هەستی شیعر؟.

+من لە هەردو بواری گۆرانی و شیعردا چالاکیم هەیە. لە زۆربەی گۆرانیەکانمدا هۆنراوەکانی خۆم بەکار دەهێنم، کەواتە شیعر و گۆرانیەکانی من ئاوێتەی یەکترن و لە یەکتر جودا نین.

-لەکامیان خۆت پێ سەرکەوتووترە شیعری خۆت بۆ گرانییەکانت، یاخود شیعری دیکەی شاعیرانی دی؟.

+کاتێك هۆنراوەکانی خۆم بەکار دەهێنم هەست دەکەم جوانتر دەتوانم گۆرانیەکەیش بلێم. هۆکەی ئەوەیە کە هۆنراوەکانی من ڕوتترین و بێ پەردەترین هەستەکانی خۆمە، کەواتە گۆرانیەکەیشی لە دڵ و ناخمەوە دەچریکێنم.

-لەگەڵ هونەرمەندی گەورە نەجمەدینی غولامی گۆرانیەکتان بە هاوبەشی بۆ باوك خوێندووە، ئەی بۆ دایك دەڵێی چی؟.

+دایك سەرچاوەی پاکترین عەشق و زولالترین هەست و بەتینترین سۆزە. زۆر هۆنراوە و گۆرانی بۆ دایك وتراوە و هەزاران ساڵی دیکەیش بڵێین هەر کەمە. گۆرانی *جوانترین وشە* کە لەگەڵ هونەرمەند نەجمە غولامی خوێندومانە گۆرانییێکە لە هۆنراوەی خۆم. ئەم گۆرانیە لە زاری باوك و کچێکەوە کە بۆ یەکتری دەخوێنن. مەبەستمان لەم گۆرانیە وەستان دژی توند و تیژی بەرانبەر ژنانە و هەر وەها پیشان دانی ئەو عەشق خۆشەویستیە کە لە نێوان باوك و کچدا هەیە. بە داخەوە تا بە ئەمڕۆ سەدان ژن و کچ لە ژێر ناوی ناموسدا قوربانی بیر و بڕوا دواکەوتوەکان بون بە داخەوە هەندێك جار بە دەستی باوکەکانیان مۆمی ژیانیان خامۆش کراوە. لەم گۆرانیە دا دەمانەوێ بڵێین کە ئێمە نابێ خۆشەویستیەکان لە بیر بەرینەوە. تێکۆشاوین پەردە ڕەش و تاریکەکان لابدەین و لە ڕوانگەییێکی ڕوناکەوە باسی پەیوەندی بەهێزی نێوان باوك و ڕۆڵە بکەین.

-حەز لەدەنگی چ هونەرمەندێك دەکەی؟

+من زۆر شەیدای دەنگی مامۆستای نەمر سەید عەلی ئەسغەری کوردستانیم و زۆر جار گوێ بۆ گۆرانیەکانی دەگرم.

ئەم پارچە شیعرە پێشکەش دەکەم بە خوێنەرانی ئازیزی ڕێگای ئەدەب و هونەر

بوکی شیعر

ڕۆژێ هاتیت و لەناکاو بوی بە پیاوی شیعری من
ناوی بەرزت بو بە ئالا و بو بە ناوی شیعری من
ئێستا هەر شەو بوکی شیعرم خۆی ئەڕازێنێتەوە
تا بەیانی هاودەمی تۆ و تۆ ئەلاوێنێتەوە
گیانەکەم هەر شەو وەرە و شیعرێکی تازەم بۆ بڵێ
با دڵی پڕ هەستی تۆ ڕازێکی تازەم بۆ بڵێ
شیعرەکانت کۆرپەکەی هەستم ئەلاوێنێتەوە
بوغزی گریانم بە یەک جاری ئەتاوێنێتەوە
دیارە ئێمە دوو ئەسیری نێو دڵی دیوارێکین
هەر دوو پەنجەرەی کراوەی ڕو بە شارویرانێکین
ڕۆحی دیوار ئاوێتەی سەد ڕەمز و ڕازی ئێمەیە
خشتەکانی دڵ پڕی ڕاز و نیازی ئێمەیە
ئەو دیوارەم خۆش ئەوێ وا چاوی تۆی تیا نوستووە
وا ئەهێڵێ هاوسێ ماڵت بم، منی لات خستووە
گەر ئەسیریش بم لەگەڵ تۆ وەک هەڵۆی بەرزەفڕم
هەڵمی شەرمم خۆشەویستم هەر لەلای تۆ ئەیسڕم
ئەو دیوارەم خۆش ئەوێ وا چاوی تۆی تیا نوستوە
وا ئەهێڵێ هاوسێ ماڵت بم، منی لات خستوە

عەرزی جەنابت کەم، قوربان

ڕابەر فاریق

عەرزی جەنابت کەم، قوربان، من لەمێژە، پێش ئەوەی ببم، فەرمووم: ئێستە دواجارە... ئەوەندە ورتە ورت دەکەم، هاوسەرەکەم وادەزانێ گزەی مێشوولەیە بە سەر دان زوبانی نەشۆردراوم... ڕۆژی وا هەیە ئاو ناخۆمەوە، بەلام چا نا! کە دەست بۆ گیرفانەکانم دەبەم تا سیگارێك دەربهێنم، ئاو دەکەوێتە دەستم... ژوورەکەم کانییەکی زەریاییە لە بۆنی کەلاکی سەگێکی تۆپیو، سەگێك کە هەمیشە لە نێو مندا دەلوورێنێ، چەند جار گوتوومە: هاوارێ، وەرە دانیشە، قابلەمەکانمان بگۆڕینەوە و لیکت بڕژێنە نێو شۆرباکەم، ئێ چووزانم ئەو لە من عەبووسترە... بەیانییان ئەگەر نەچمە دەرەوە، ژوورەکەم خەنی دەبێ و بێتاقەتیش، ماندوو... ئەگەر قسە نەکەم، دەم پڕ دەبێ لە جریوە جریو، چاوم پڕ لە زنەی گەورە گەورە و ئەم کاغەزەیش (مەبەستم ئەوەی بەردەمی تۆیە) وەك مارمێلکەیەك چۆن لە خوێنمدا بزر دەبێ، ئەو وەها ناکا، دەبێ بە زەریا، مەبەستم لە کانییەکەیە... حەزناکەم وەکوو ئێوە زۆر ببینم و زۆر ببیستم و سەرم بتاشم، ئەو حەزە ئێکسپایەر بووە لە خەیاڵی مندا... لەباتی ئەوەی پارە بە کڕینی گۆرەویی سەرف بکەم، دەبدەبەیەك دەکڕم و لە بن گوێی تەنهاییمدا دەیتەقێنم، تا پێم بلێ: هۆپ برا، خۆ شەو نییە... نەمویستووە زۆر بژیم، هەروەك چۆت نەشمویستووە زۆر بژیم... ڕۆژانە بیست و پێنج کاتژمێر بە دەوری خۆمدا دەسووڕێمەوە، تەواف بە دەوری جامێکی بەتاڵدا دەکەم... بە شەراب دەڵێم: بەسە کاکەگیان، بووم بە عارەبانە، هەر سێ تایەکانم لە شەقامێکدا بە جێهێشتوون، سوور دەزانم دەشدزرێن، بەلام چ قەیدییە... ئەگەر مرۆڤیش نەبوایە، هەروەك ئێستە دەژیام، بەلام بە بێ خەییام، کو بتوانم بلێم: "ئەی مەرگ لە کوێی، ژیان کوشتمی"... لەگەڵ زانست ناگونجێم، هەروەك چۆن دیقیشم کردووە بە دەست خەیاڵ و میحنەتەوە... شوێنپێی مێروولەیەك هەڵدەگرم، توند خۆم دەنووسێنم بە نazکیی پەپوولەیەکی مردووەوە، لەگەڵ کەسێك چەلەعانێ دەکەم کە ڕابەر فاریقە... هەر هەڵەیەك بکەم، باوکم پێم دەڵێ: جارێکی دی گوو بخۆی باشترە، نازانێ دوو ڕۆژە تەرکی گووم کردووە...

دواجار دیانا نامەکەی بڵاوکردەوە

دیانا کرۆزن هونەرمەندی ئەردەنی کۆتایی بەدووا کلیپی هێنا بەناوی (نامەی مرۆڤایەتی) تێکستی ئەم گۆرانییە هی شاعیری ناوداری عیراقی کەریم عیراقیە، دایانا خۆی ئاوازەکەی بۆ داناوەو (شەحادەت درابەسە) کلیپەکەی بۆ دەردەهێنێ، دایانا..تائێستا چەندین کلیپی هەمە جۆری هەیە و هونەرمەندێکی ناوداری جیهانی عەرەبییە.

*** (ڕۆڵی ڕاهێنان لەگەشەپێدانی کاری ڕێکخراوەکانی کۆمەڵگەی مەدەنی لەعێراقدا)**

لێکۆڵینەوەیەکی مەیدانییە لە هەرێمی کوردستانی عێراق، بەزمانی کوردیو عەرەبەی و ئینگلیزی لەلایەن سەنتەری مەسەللەوە چاپ و ئەنجام دراوە.

" ئوربیللۆم و ئەربەئیلۆ)وە بۆ هەولێر

٣٩ وتارو لێکۆڵینەوەیە دەربارەی مێژووی هەولێر، مامۆستا "مەغدید حاجی" نووسییەتیو توانیویەتی لەکتێبێکی ٢٣٧ لاپەڕەیدا مێژووی شاری هەولێر زۆر بەوردی تۆمار بکاتو بەتایبەت بزووتنەوەو ڕێ:خراوەییو کەسایەتییەکانی شاری هەولێر لەبزربوون بپارێزێ.ئەم کتێبە لەسەر ئەرکی پارێزگای هەولێر چاپکراوەو بەشێك لە وتارو بابەتەکان بەزمانی عەرەبین.

*** (قوربانیانی بێ نیشتمان)**

ناونیشانی کتێبێکە (شنۆ عوسمان) نوسیویەتیو تایبەتە بەتوندوتیژی دژی ژنان هەر لە ساڵی ١٩٧٩وە بۆ ٢٠٠٧، ئەم کتێبە لەلایەن سەنتەری مەسەللەوە بۆی چاپ کراوە

*سانا حیدەر